

מְלַחֶמָה לַה' בְּעַמְלֵק מְדָר דָּר
 על ידי שנלחם נגד עמלק – הם רבני הערב רב
 נזכה להגאולה שלימה במהרה בימינו אמן

גליון # 6

מי לה' אלי!

חודש אדר תשנ"ט

מלחמה לה' בעמלק

בספר שמות פרק יז פסוקים י - ט"ז:

*** בעל הטורים על שמות פרק יז פסוק טז ***

(טז) כי יד - יו"ד של כי וי"ד בגימטריא דוד. מדר דר. בגימטריא לימי משיח:

*** מנחת שי על שמות פרק יז פסוק טז ***

(טז) כס יה - כתב רד"ק בשרשים שרש כסא שהסמ"ך בשוא והיא מלה אחת. ולפי דבריו הכ"ף היתה ראויה להיות בסגול. ובחומש כ"י קדמון מצאתי למערבאי כסיה מלה חדא למדנחאי כס יה תרין מלין למערבאי ידידיה מלה חדא למדנחאי ידיד יה תרין מלין ועיין מ"ש בירמיה כ"ג

ע"פ אשר יקראו ה' צדקנו. ובגמ' פ' ערבי פסחים פלוגתא דאמוראי היא לרב חסדא בשם ר' יונתן מלה אחת וכן לרב ולרבה ב' מלין.

והרמ"ה ז"ל כתב כס יה בנוסחי דיקי ב' מלין עכ"ל. וכ"כ המאירי ז"ל מסכימים למציאות הספרים ולרוב נוסחי המסורות שמנו ו' פסוקים דאית בהו ה' מלין מן ב' ב' אתין וזה אחד מהם. ובמסורת כ"י ו' פסוקים דאית בהון ה' מלין רצופין מן ב' ב' אתין וחד פלוגתא דרב נחמן וסימנהון נח את שם את חס. כי גם זה לך בן. כי יד על כס יה דין פלוגתא דרב נחמן. על כן לא בא אל שלחן. גם לי גם לך לא יהיה גזרו. אין זה כי אם רע לב. ובמסורה דילן נחמיה ב' איתא להאי סימנא בלא פלוגתא. ברם אית בה טעותא דבציר מינייהו חדא פסוקא ומשום הכי ברירנא בלא פלוגתא. ברם אית בה טעותא דבציר מינייהו חדא פסוקא ומשום הכי ברירנא לה. עוד כתב בעל המסורת כס יה פליגא אם הוא חד מן מלין דלא מפקא ה"א וכו' :

מדר דר - תרויהון חסרים וא"ו ועיין מ"ש בפרשת האזינו בס"ד :

*** ספורנו עה"ת ספר שמות פרק יז פסוק טז ***

(טז) ויאמר כי יד על כס יה. אמר טעם תפלתי זאת הוא מפני שהאל יתברך נשבע שתהיה לו מלחמה בעמלק מדר דר, וחייבים אנו להלחם מלחמתו בכל דור ודור, כאמרם ג' מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק, ולבנות בית המקדש, ולכן התפללתי שיהיה הוא נסי ורוממותי על האויב :

*** הכתב והקבלה על שמות פרק יז פסוק טז ***

(טז) כי יד וגוי מלחמה לה'. באורים שונים נאמרו ע"פ זה ולכלם יתנגד האתנח אשר יפסיק בין רישא לסיפא דקרא, לכן נ"ל להיות הנהגתו ית' בעולם התחתון הוא באמצעות השמים וחיליהם כפי מה שהשפיע בהם טבע מסודר לחייב באלה התחתונים מה שיורו צבאי השמים בתנועותיהם ובמצביהם, וע"כ כנו המקראות את הנהגתו הזאת בשם כסא, כמו השמים כסאי, ה' בשמים הכין כסאו, כי באמצעותם הכין כסא הנהגת טבע עולם התחתון, וזה גם כאן ענין כס יה; ושם יד כאן אינו חוזר על ה' כ"א על משה שנאמר עליו בענין זה וירם משה את ידו, והודיע משה לישראל במאמרו זה את תוכן המובן מהרמת ידו למעלה, כי היתה להורות שלא יעלה על לב בנ"י שיתגברו במלחמה זו מכח ידיהם וזרוע גבורתם תושיע למו, כ"א יד ה' תעשה זאת הוא יעשה להם חיל, עז"א, כי יד על כס יה. כלומר הרמת ידי אל השמים שהם כסא ה', היא היתה להורות כי מלחמה לה' בעמלק. כלומר הוא ית' ילחום במלחמה זו בעמלק, הוא ישלח עזרו מקדש וידכא תחת כפות רגלינו את המתקוממים האלה, (מלת על הוא במקום אל כבמקומות רבות), והוסיף עוד האיש האלהים להודיעם, שבכל דור ודור כאשר יעמדו השונאים עלינו לכלותינו הוא ית' יעמוד לנו למגן וצנה, ולעולם לא נשים מבטחינו אל הכנות טבעיות והשתדלות בני אדם, כי שוא תשועת אדם, ועזרתינו תמיד יהיה לנו מאל המושיע, וזהו שחתם "מדור דור" :

*** העמק דבר על שמות פרק יז פסוק טז ***

(טז) כי יד על כס יה. בפסיקתא איי כי יד של עמלק ומשלו כאדם שמניח ידו על פניו של מלך שלא להביט על המדינה.

והביאור על פי דאיי במנחות דכ"ט ב' מ"ד כי ביה ה' צור עולמי כדדרש רבי יהודה ב"ר אלעאי אלו שני עולמות ברא הקב"ה אחד בה' ואחד ביו"ד כו' נמצא פי' המקרא ביה ה'. בשם י"ה של הויה צור עולמים והקב"ה מנהיג עולמו באותיות ו"ה של הויה.

ה"ו הוא מדת תפארת למעלה מה"ט וה' בתראה מדת מלכות שמים השגחה בדרך הטבע. וכאשר ההשגחתו ית' בעולם אז השם שלם. הבריאה עם ההשגחה. אבל כאשר עמלק רצה לפריד השגחתו ית' מהבריאה הרי כמו שמניח יד על פניו של מלך שלא להשגיח על מדינה שלו. כך רצה להפסיק בין י"ה לו"ה וזהו כי יד על כס יה.

ע"כ מלחמה לה' בעמלק. השגחתו הפרטית יהי נלחם בכח הטבע תמיד. ודבר המלחמה תלוי בכח ישראל. וכתוב בעמלק ולא עם עמלק כי גם עמלק וכחו יצירה של הקב"ה הוא. אלא כך רצונו ית' שתהא השגחתו והטבע נלחמים תדיר:

מדר דר. לדור דור מיבעי. אלא להורות כי לא מעתה נעשה זה החידוש. אלא מדור דור הקודם. והיינו משעה שבא אברהם אבינו בעולם החל להוריד השכינה למטה. וההשגחה החלה להתנוצצת וללחום עם כח הטבע לפי הדור:

(המשך בגליון הבא אי"ה)

וְעַד הָעוֹלָמִי - לְמַלְחָמָה לַה' בְּעַמְלֵק מְדֹר דֹר